

POREZ NA DOHODAK OD KAPITALA U RH

Zečić, Karla

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:013809>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-06-30**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

POREZ NA DOHODAK OD KAPITALA U RH

Mentor:

Mr.sc. Renko Letnić

Student:

Karla Zečić

Split, ožujak, 2019.

SADRŽAJ

<u>1. UVOD</u>	3
<u>1.1. Problem rada</u>	3
<u>1.2. Ciljevi rada</u>	4
<u>1.3. Metode rada</u>	4
<u>1.4. Struktura rada</u>	5
<u>2. POREZNI SUSTAV I POREZNO PRAVNI ODNOSI</u>	6
<u>2.1. Porezni sustav</u>	6
<u>2.2. Porezno pravni odnosi</u>	7
<u>3. OPOREZIVANJE DOHOTKA U HRVATSKOJ</u>	10
<u>3.3. Porezna osnovica obračuna poreza na dohodak od kapitala</u>	16
3.3.1. Dohodak od kapitala po osnovi kamata.....	18
3.3.2. Dohodak od kapitala po osnovi primitaka od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu	19
3.3.3. Dohodak od kapitala po osnovi primitaka od izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja	20
3.3.4. Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka što su ostvareni otuđenjem financijskih instrumenata i strukturnih proizvoda.....	21
<u>3.4. Obračun predujma poreza na dohodak od kapitala</u>	22
<u>3.5. Porezne obveze isplatitelja primitaka od kapitala, otuđitelja udjela u kapitalu i rezidenta stjecatelja dohotka od kapitala iz inozemstva</u>	24
<u>3.6. Ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja</u>	26
<u>3.7. Prirez porezu na dohodak od kapitala</u>	28
<u>4. PRIMJERI OBRAČUNA POREZA NA DOHODAK OD KAPITALA</u>	30
<u>4.1. Oporezivanje primitaka po osnovi kamata</u>	30
<u>4.2. Oporezivanje po osnovi isplate dividendi iz ostvarene dobiti</u>	31
<u>4.3. Primjer obračuna poreza na dohodak od kapitala pri trgovanju dionicama</u>	32
<u>5. ZAKLJUČAK</u>	35

<u>SAŽETAK</u>	38
<u>SUMARRY</u>	38
<u>LITERATURA</u>	39

1. UVOD

1.1. Problem rada

Lokalna uprava i država se financira iz različitih nameta, poreza i tražbina. Kroz porezni sustav zemlje te metode oporezivanja se nastoji ravnomjerno raspodijeliti opterećenje na porezne obveznike za razvoj lokalne zajednice i društva. Prihodi od davanja lokalna i državna vlast koristi za financiranje javnih potreba i projekata. Također prikupljene prihode koriste za financiranje tekućih troškova. Zbog rasporeda opterećenja u financiranju javnih potreba ali i države porezi imaju značajnu ulogu ravnomjerne raspodjele društvenog razvoja na porezne obveznike. Cilj je što uravnoteženije podijeliti opterećenje za javna davanja na porezne obveznike.¹

Dvije su osnovne kategorije poreza: direktni i indirektni. Direktne čine porezi kojima se oporezuje imovina, nasljedstva, dobitak pojedinaca i dobit poduzeća. Indirektni porezi se odnose na plaćanje poreza na promet proizvoda tj. PDV, carine te specifični oblici poreza na promet, poput trošarina. Obveze i prava iz porezno pravnih odnosa te obračun i naplata poreza regulirano je Općim poreznim zakonom i posebnim zakonom za pojedine vrste poreza. Oporezivanje kapitala definirano je različitim poreznim zakonima ovisno o vrsti dohotka. Oporezivanje dohotka od kapitala oporezuje se porezom na dohodak od kapitala te je regulirano Zakonom o porezu na dohodak.²

Kapitalni dobitak je onaj dobitak koji je rezultat prodaje tj. razmjene kapitalne imovine. Taj se termin ponajprije odnosi na dobitak od prodaje vrijednosnih papira po cijeni većoj od cijene po kojoj su kupljeni. Računovodstvenim rječnikom se naziva i kapitalnim viškom jer je kao takav bilančna pozicija koja prikazuje razliku prodajne i nominalne vrijednosti emitiranih dionica.³

Oporezivanje dohotka od kapitala obuhvaća oporezivanje kamata, dividendi, udjela u dobiti, izuzimanja imovine i sl. Svrha ovog poreza je smanjenje poreznog opterećenja i raspored tereta prema snazi obveznika.

¹ Šimurina, N., Međunarodna porezna politika, str. 35.

² Sokol, N., (2015), Pojam i vrste javnih prihoda, materijal s predavanja, Ekonomski fakultet u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, dostupno na: web.efzg.hr, [31.01.]

³ Brošura Porezne uprave, Oporezivanje dohotka od kapitala, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [17.02.2019.]

1.2. Ciljevi rada

Oporezivanje dohotka od kapitala tematika je ovog rada. Cilj rada je sažeto definirati glavne odrednice oporezivanja dohotka od kapitala te prikazati njegove efekte. Definiranjem glavnih odredbi zakona o porezu na dohodak ukazati će se na kategorije poreza na dohodak od kapitala te sve odrednice ove kategorije poreza.

Kroz izračune i primjere prikazat će se efekti na imovinu i visinu dohotka onoga koji primitke ostvaruje, a i prikazat će se različiti aspekti i situacije u kojima obračun nije jednak usprkos tome da se radi o istoj vrsti kapitalnog dohotka.

Na kraju će se pregledom efekata i rezultata izračuna ukazati na situacije najpogodnije za obveznike kojima je cilj upravljanje porezima i zaštita što većeg dijela ostvarenog dohotka od kapitala.

1.3. Metode rada

U izradi rada koristiti će se različite metode, ovisno o dijelu rada. Tako će se u prezentaciji teorijskih spoznaja struke u definiraju problematike koristiti sekundarni podaci kojima je izvor stručna literatura i zakoni te ostali internet izvori. U skladu s izvorima koristit će različite metode tako će se u cilju pojašnjenja pojmova i razlika između određenih determinanti problematike rada koristiti deduktivna metoda. Za razgraničavanje efekata oporezivanja koristiti će se induktivna metoda, zatim metoda kauzalne indukcije; koja ukazuje na razlike između uzroka i posljedica.

U prezentaciji praktičnih primjera obračuna koristiti će se također sekundarni podaci o vrijednostima prihoda proračuna od poreza na dohodak od kapitala te podaci kreirani radi prikaza problematike te efekata poreznog tretmana kapitalnog dohotka. U obradi tih podataka koristiti će se statističke i matematičke metode izračuna.

1.4. Struktura rada

Problematika rada biti će obrađena, uz uvod i zaključak, kroz tri samostalna poglavlja. U uvodu se definira problematika, ciljevi, metode i struktura rada, dok se u drugom poglavlju definiraju osnovni pojmovi iz domene oporezivanja dohotka općenito unutar poreznog sustava RH te porezno pravnih odnosa. Treće poglavlje definira kategorije dohotka od kapitala dok četvrto donosi prikaz efekata kroz primjere izračuna oporezivanja dohotka od kapitala. Rad završava zaključkom koji daje osvrt na prezentirane odrednice i propise kojima se regulira oporezivanje dohotka od kapitala i iznesene primjere kao praksu i efekte poreza na dohodak od kapitala.

2. POREZNI SUSTAV I POREZNO PRAVNI ODNOSI

2.1. Porezni sustav

Porezni sustav je skup poreznih oblika neke zemlje te je dio fiskalnog sustava. Fiskalni sustav čini porezni sustav, sustav javnih rashoda, državnog proračuna i državne skrbi. Odlike poreznog sustava su određene s mnogo čimbenika poput onih od povijesnog razvitka i veličine zemlje do strukture gospodarstva, dohotka po stanovniku i političkog uređenja.⁴ S obzirom na determinante jasno je da niti jedan porezni sustav nije jednak već se on razlikuje od zemlje do zemlje. Upravo zbog mnoštva složenih i međusobno povezanih determinanti poreznog sustava isti nije moguće kopirati iz jedne zemlje u drugu. Poželjna je prilagodba dobrim praksama i propisima što se provodi harmonizacijom propisa što je posljedica trendova globalizacije i integracije tržišta te udruženja i potrebe izbjegavanja dvostrukog ili višestrukog oporezivanja⁵.

Hrvatski porezni sustav se temelji na osnovnoj podjeli poreza na izravne i neizravne. Temeljne izravne poreze čine: porez na dobit, porez na dohodak, prirez poreza na dohodak. Temeljne neizravne poreze čine: porez na dodanu vrijednost, porez na promet nekretnina i trošarine. U ostale prihode spada čitava skupina lokalnih poreza poput županijskih, općinskih i gradskih te carine i doprinosi za socijalno osiguranje.

U slučaju izravnih poreza, kao što je to porez na dohodak primjerice, ne postoji mogućnost prevaljivanja poreznog tereta, dok kod neizravnih, kao što je to PDV-a prevaljivanje poreznog tereta je moguće. Zbog toga su izravni porezi pravedni, dok su neizravni nesocijalni jer ih plaćaju svi neovisno o ekonomskoj snazi tj. visini dohotka. Dakle, izravni se porezi naplaćuju izravno od poreznih obveznika i prema njihovoj ekonomskoj snazi. Oni s višim dohotkom plaćaju više.⁶

Ako se poreze razmatra s aspekta tijela koje ubire porez tada se u državne poreze spadaju: porez na dobit, porez na dodanu vrijednost te trošarine. U županijske poreze spadaju: porez na nasljedstva i darove, porez na cestovna motorna vozila, porez na plovila i porez na automate za

⁴ Bašić, I., Porezni management, Ekonomski fakultet u Splitu, 2015., str. 21.

⁵ Dvostruko ili višestruko oporezivanje se javlja kod situacija kada dvije ili više država ima pravo oporezivati dohodak. Primjer tih situacija jesu da pojedinac živi u jednoj državi članici, a radi u drugoj ili ako je netko upućen na kraći rad u inozemstvo. Primjer jest i situacija ako je umirovljenik otišao u mirovinu u jednoj zemlji te se preselio naknadno i mirovinu prima u drugoj zemlji. Rješenje ovome jesu ugovori zemalja o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja.

⁶ Nikolić, N., Počela javnog financiranja., Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split, 1999., str.94.

zabavne igre. U gradske poreze spadaju: prirez porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na tvrtku i naziv te porez na korištenje javnih površina⁷.

Zadaće poreznog sustava jesu ostvarenje fiskalnih i nefiskalnih ciljeva. Fiskalni ciljevi se odnose na prikupljanje sredstava za financiranje potreba države, a nefiskalne čine različiti gospodarski, socijalni, politički demografski i sl. ciljevi. Ostvarivanjem ciljeva porezni sustav utječe na raspodjelu dohotka, investicije, gospodarski razvoj, stabilizaciju, štednju, vanjskotrgovinsku razmjenu i dr. Iz nabrojanog proizlazi značaj poreznog sustava koji se koristi za komunikaciju ekonomske politike i nosioca gospodarskih aktivnosti tj. za doprinos ostvarenju ekonomskih ciljeva zemlje. Da bi svi segmenti gospodarskog sustava djelovali potrebna su načela na kojima se temelji svaki njegov podsustav.⁸

Načela poreznog sustava jesu:⁹ načelo pravednosti, jednostavnosti, preglednosti, neutralnosti te usklađivanja. Porezni sustav kanal je skupa procesa oporezivanja te formacije prava i obveza između države i lokalnih vlasti te obveznika stoga su odnosi jasno definirani i regulirani propisima i zakonima. Temeljni zakon koji definira odnose jest Opći porezni zakon.¹⁰ U njemu je definirano načelo poreznog postupka, prava i obveze te odnosi u porezno pravnom i porezno dužničkom odnosu.

2.2. Porezno pravni odnosi

Porezni postupak definira i uređuje prava i obveze porezno-dužničkog odnosa. Odredbama poreznog postupka se uređuje provedba zahtjeva iz porezno-pravnog odnosa tj. porezno-dužničkog odnosa. Porezni postupak poseban je oblik upravnog postupka, a provode ga upravna tijela zbog utvrđivanja i naplate poreza i drugih javnih davanja prema odredbama Općeg poreznog zakona

Opći porezni zakon predstavlja kodifikaciju općeg poreznog prava tj. određuje postupovne i materijalne naravi koje su zajedničke za sve porezne oblike i druge oblike javnih davanja (trošarine, carine, pristojbe, doprinose, naknade za koncesije, novčane kazne za porezne

⁷ Institut za javne financije, http://www.ijf.hr/porezni_vodic/05-05/porezi.pdf, str. 3., [05.07.2018.]

⁸ Jelčić i dr., *Financijsko pravo i financijska znanost*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 33.

⁹ http://www.ijf.hr/pojmovnik/nacela_oporezivanja.htm, [22.01.2019.]

¹⁰ Opći porezni zakon, NN 115/16. 106/18. dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/100/Op%C4%87i-porezni-zakon>, [22.01.2019.]

prekršaje), ukoliko posebnim zakonima o pojedinim vrstama poreza i drugim javnim davanjima nije uređeno drukčije¹¹.

Porezna sposobnost je vid pravne sposobnosti koja se očituje u tome da je pojedinac nositelj prava i obveza iz porezno-pravnog odnosa. Porezna sposobnost se razlikuje od pravne sposobnosti po tome što je neovisna od pravne sposobnosti u smislu građanskog prava. To je stoga jer poreznu sposobnost ima samo osoba koja ima i gospodarsku sposobnost. Porezno sposobne osobe nisu općenito određene već se one razlikuju od poreza do poreza. Porezna sposobnost se stječe rođenjem (ako primjerice dijete naslijedi neku imovinu samo što za njega to obnašaju roditelji), a gubi smrću iako se prava i obveze porezno pravnog odnosa prenose na nasljednike.¹² Za razliku od fizičkih osoba, pravna osoba, poreznu sposobnost stječe upisom u trgovački registar, a gubi ju brisanjem. Odnosi koji se javljaju između nosioca procesa poreznog sustava i obveznika su porezno pravni odnosi. Oni su regulirani Općim poreznim zakonom (OPZ).¹³

Prema OPZ-u, porezno-pravni odnos je odnos između poreznog tijela i poreznog obveznika koji obuhvaća njihova prava i obveze u poreznom postupku. Porezno-pravni odnos je pravno uređen odnos, čiji je objekt različit. Porezno-pravni odnosi se sastoje od dva dijela: formalnog i materijalnog. Formalni dio obuhvaća prava i obveze na području poreznog postupka koja se odnose na njegova oba sudionika¹⁴. Materijalni dio porezno-pravnog odnosa se odnosi na novčane činidbe tj. on obuhvaća odnose koji se temelje na porezno-dužničkim odnosima.

Porezno pravni odnos provode sudionici porezno-pravnog odnosa koje čini: porezno tijelo, porezni obveznik, osobe koje prema odredbama Općeg poreznog zakona jamče za plaćanje poreza i druge osobe.

Porezno tijelo je tijelo državne uprave, tijelo jedinice područne (regionalne) samouprave ili tijelo jedinice lokalne samouprave u čijem su djelokrugu poslovi utvrđivanja, nadzora i naplate poreza. Porezni obveznik svaka je osoba koja je kao takva određena zakonom kojim se uređuje pojedina vrsta poreza.

¹¹ Jelčić i dr., *Financijsko pravo i financijska znanost*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 174.

¹² *Ibidem*, str. 41.

¹³ *Ibidem*, str. 43.

¹⁴ *Ibidem*, str. 164.

Porezno-dužnički odnos, prema OPZ-u, je dio porezno-pravnog odnosa u kojem sudionici porezno-dužničkog odnosa ostvaruju svoja prava i obveze. Objekt tog odnosa je imovinsko-pravni zahtjev.

Porezno tijelo u porezno-dužničkom odnosu ima pravo na naplatu¹⁵:

1. poreza,
2. kamata i novčanih kazni,
3. novčanih činidbi po osnovi odgovornosti iz poreznog jamstva.

Porezni obveznik ili osoba koja je preplatila porez ili od koje je bez pravne osnove porez naplaćen ima pravo na¹⁶:

1. povrat preplaćenog poreza ili poreza plaćenog bez pravne osnove,
2. kamate na porez koji je plaćen bez pravne osnove.

Prava i obveze iz porezno-dužničkog odnosa prestaju plaćanjem, prijebom, otpisom i u drugim slučajevima određenima OPZ-om ili pak zastarom. Porezno-dužnički odnos najčešće prestaje isplatom. Pri tome nije bitno je li obveza dospjela. Umjesto poreznog obveznika njegov porezni dug može podmiriti i neka treća osoba.

Prijeboj ili kompenzacija u porezno-dužničkom odnosu je obračun uzajamnih poreznih dugovanja i potraživanja iz tog odnosa, čija je posljedica njegov prestanak. Kompenzirati međusobna dugovanja i potraživanja mogu fizičke i pravne osobe s jedne i porezna tijela s druge strane. Izjava o kompenzaciji poreznog duga nije upravni akt nego izjava volje.

Obveza za porez ne prestaje smrću poreznog obveznika jer se tada njegova se prava i obveze iz porezno-dužničkog odnosa, u pravilu prenose na njegove nasljednike. Izuzetak su novčane kazne koje se ne nasljeđuje.

Porezna obveza prestaje i zastorom. Institutom zastare se smatra nemogućnost postavljanja zahtjeva iz porezno-dužničkog odnosa, kao i nemogućnost donošenja, mijenjanja, ukidanja ili provedbe određenih upravnih akata nakon proteka određenog vremena¹⁷.

¹⁵ Opći porezni zakon, NN, 147/08, 18/11, 78/12, 136/12, 73/13, 26/15, 44/16, 115/16, 106/18, čl. 21., dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/100/Op%C4%87i-porezni-zakon>, [23.07.2018.]

¹⁶ Ibidem, čl. 21.

¹⁷ Jelčić i dr., *Financijsko pravo i financijska znanost*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 98.

3. OPOREZIVANJE DOHOTKA U HRVATSKOJ

Porez na dohodak je u RH na snazi od 1994. godine kada je i donesen prvi samostalni Zakon o porezu na dohodak. Do tada se oporezivanje dohotka prema cedularnom ili analitičkom principu oporezivanja pri čemu su za svaki analitički porez bile propisane posebne porezne stope te olakšice i oslobođenja. Donošenjem zakona Hrvatska prihvaća međunarodni trend poreznih reformi. Zakon smanjuje broj olakšica i oslobođenja te prihvaća sintetički model oporezivanja.¹⁸

Oporezivanje¹⁹ dohotka je osim Zakonom o porezu na dohodak, uređeno i Pravilnikom o porezu na dodak od kapitala te Posebnim Pravilnicima koji su do sada imali nekoliko izmjena. Od uvođenja je više puta mijenjan, posljednji puta kada je Zakon o porezu na dohodak objavljen u NN (106/18), a koji se primjenjuje od početka 2018. godine. Pravilnik o porezu na dohodak je prvi puta donesen 2005. te je mijenjan više puta, a novi se primjenjuje s početkom ove godine.

Porez na dohodak oporezuje dohodak pojedinca, pretežno prema progresivnim poreznim stopama, što mu je i glavna odlika koja osigurava da se može prilagoditi sposobnosti plaćanja pojedinaca. Cilj uvođenja progresivnosti u sustav je učiniti ga pravednijim. Progresivnost u uređenju oporezivanja dohotka stoga koristi većina zemalja. Porez na dohodak se, sa stajališta pravednosti, smatra superiornim s obzirom na ostale poreze.²⁰

Porez na dohodak najizraženiji je oblik izravnih poreza, posebno kao izravni porez koji se prikuplja od dohotka osobe koje bi trebala snositi porezni teret. Odlikuje ga progresivnost te se stoga smatra pravednijim jer se porezne obveznike koji imaju manje oporezuje s manjom poreznom stopom, a one koji imaju više većom.

Izvori dohotka su:²¹

- primici ostvareni od nesamostalnog rada,
- samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava,
- kapitala, osiguranja i drugih primitaka.

¹⁸ Mijatović, N., Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka. *Revija za socijalnu politiku*, 2007., 14(3-4), 289.-311.

¹⁹ Jelčić, B., Bejaković, P., *Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj*, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2012., str. 173.

²⁰ Kenser Škreb. M., *Financijska teorija i praksa*, 2004., str. 141.

²¹ Lentić, R., *Oporezivanje dohotka*, Ekonomski fakultet, Split, 2017., str. 41.

Dohodak se oporezuje prema odredbama Zakona o porezu na dohodak prema izvoru dohotka, slijedom:²²

1. Dohodak od nesamostalnog rada,
2. Dohodak od samostalne djelatnosti,
3. Dohodak od imovine i imovinskih prava,
4. Dohodak od kapitala,
5. Dohodak od osiguranja,
6. Drugi dohodak.

Dohodak od nesamostalnog rada jest plaća. Plaću čine:²³ svi primici radnika u radnom odnosu zaposlenog na temelju ugovora o radu ili drugog akta (u svezi sa sadašnjim radom, prijašnjim radom po osnovi, prijašnjeg radnog odnosa ili budućim radom po osnovi sadašnjeg radnog odnosa), primici državnih i lokalnih dužnosnika koji izabrane ili imenovane funkcije obavljaju profesionalno, poduzetnička plaća (fizičke osobe obveznici poreza na dobit) te primici radnika koje je inozemni poslodavac izaslao na rad u RH.

Dohodak od mirovine predstavlja primanja iz prvog stupa tj. iz sustava generacijske solidarnosti, iz sustava obvezne kapitalizirane štednje tj. drugog stupa, iz inozemstva te od dokupljene mirovine.

Dohodak od samostalne djelatnosti se ostvaruje kroz djelatnost obrta, djelatnost slobodnih zanimanja te djelatnost poljoprivrede i šumarstva. Važno je istaći da poljoprivrednici nisu obveznici ako im godišnji primitak ne prelazi 80.500 kn.

Dohodak od osiguranja uključuje dvije vrste primitaka i to primitak po osnovi životnog osiguranja s obilježjem štednje i mirovinu iz tzv. III. stupa.

Drugi dohodak je svaki dohodak koji podliježe plaćanju poreza na dohodak. a nije dohodak od nesamostalnog rada, ni dohodak od samostalne djelatnosti, ni dohodak od imovine, ni dohodak od kapitala niti od osiguranja.

²² Porezna uprava, Hrvatski porezni sustav, 2016., str. 214.

²³ Lentić, R., Oporezivanje dohotka, Ekonomski fakultet, Split, 2017., str. 41.

Dohodak od imovine i imovinskih prava podrazumijeva primitke od iznajmljivanja pokretnina i nekretnina, ustupanja autorskih i ostalih imovinskih prava kao i otuđivanja istih i primitke od otuđivanja posebnih vrsta imovine. Oporezivanje ovih primitaka se kreće po stopi od 12% do 25% uz priznavanje izdataka u visini od 30% u kategoriji iznajmljivanja nekretnina i pokretnina.

Dohodak od kapitala uključuje primitke po osnovi kamata, izuzimanja imovine, udjela u dobiti te primitaka po osnovi dividendi i udjela u dobiti. Više o definiciji dohotka od kapitala i njegova oporezivanja biti će riječ u nastavku rada.

3.1. Dohodak od kapitala

Oporezivanje dohotka od kapitala, nakon ukidanja preteče istoga iz 2005., se ponovno javlja krajem 2009. kada se uvodi obveza plaćanja posebnog poreza na dohodak od kapitala i na dohodak od osiguranja.²⁴ Prvi vid oporezivanja dohotka od kapitala je bio unutar oporezivanja imovine i imovinskih prava. Nakon 2000. se uvodi oporezivanje dohotka od kapitala i od osiguranja. Tada se izmjenama napušta potrošni koncept te ukida zaštita kamate i oporezivanje dohotka od kapitala. Prvom izmjenom i oporezivanjem dohotka od kapitala izostaje povećanje horizontalne pravednosti jer se uglavnom oporezuju dividende i udjeli u dobiti, a izostaje oporezivanje kamata na štednju, vrijednosne papire i kapitalne dobitke od financijske imovine.²⁵

Kod promjena oporezivanja dohotka, a posebno od kapitala posebno treba istaći da je s promjenama do 2001. za sve izvore dohotka, osim za dohodak od samostalnog rada, ne postoji obveza godišnje porezne prijave što onemogućuje horizontalnu pravednost.²⁶ Usprkos mnogim promjenama i privremenom ukidanju, kod oporezivanja dohotka od kapitala korištene su najniže granične stope te zbog nedovoljne definicije izostavljeni su aspekti koji bi obuhvatili sve primitke od ulaganja tj. investiranja stoga bi prigodniji bio termin oporezivanje dohotka od investiranja. Iako su česte promjene vodile otežanom praćenju promjena, povećanju evazije ali

²⁴ Šimović, H., Razvoj poreza na dohodak u Hrvatskoj, : reforme i promašaji, Sveučilište u Zagrebu, čl. br. 12-01., str. 8.

²⁵ Ibidem, str. 8.

²⁶ Šimović, J., Načelo porezne pravednosti i novi hrvatski porezni sustav. Financijska praksa, 1994., 18(6), 567-585.

i nejednakosti te narušavanja osnovnih poreznih načela. Posljednjim promjenama, uvedenim objavom zakona o porezu na dohodak 2018. koji na snagu stupa s početkom 2019., najšire definiraju mnoge aspekte u oporezivanju dohotka te ostalih odrednica oporezivanja.

Kapitalni dobitak je razlika prodajne i nabavne vrijednosti financijske imovine, a porez na kapitalne dobitke je porez koji se plaća na razliku vrijednosti te imovine.²⁷ Zakon definira dohodak od kapitala kao primitke po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kapitalni dobitci, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju.

Dohodak od kapitala čine primitci koje fizičke osobe ostvare tijekom godine i to:²⁸

1. Primitci od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu,
2. primitci od udjela u dobiti članova uprava trgovačkih društava ostvareni dodjelom vlastitih dionica ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica,
3. primitci od izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja od strane dioničara i članova trgovačkih društava za njihove privatne potrebe (skrивene isplate dobiti),
4. primitci od izuzimanja imovine i korištenje usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja od strane fizičkih osoba koje obavljaju obrtničku djelatnost, djelatnost slobodnih zanimanja i djelatnost poljoprivrede i šumarstva, a te se djelatnosti oporezuju porezom na dobit,
5. primitci od kamata,
6. kapitalni dobitci što su ostvareni otuđenjem financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda koji su stečeni od 1. siječnja 2016. godine.

Primitci od kamata uključuju sve oblike kamata na štednju i sl., a ne uključuju: zatezne kamate, naplaćene kamate po sudskim rješenjima i rješenjima tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave, kamate na pozitivno stanje na žiroračunu, tekućem i deviznom računu, kamate ostvarene po osnovi pologa i štednje po viđenju, koje su ostvarene od banaka, štedionica i drugih financijskih institucija, te kamate ostvarene temeljem namjenski oročenih depozitima koji služe za osiguranje tražbina banke pod uvjetom da su te kamate manje od najmanje kamate za oročenu štednju, odnosno ako iznose najviše do 0,5% godišnje, primitke

²⁷ Božina, A., Primitci od kapitalnih dobitaka ostvareni u 2017. godini, rrf, 12-2017., str. 187.

²⁸ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]

od kamata ostvarenih ulaganjem u obveznice, neovisno o izdavatelju i vrsti obveznica te primitke po osnovi prinosa na životno osiguranje s obilježjem štednje.

Kada je u pitanju dobitak ostvaren otuđenjem financijskih instrumenata i strukturnih proizvoda tada se on definira kao od prodaje: prenosivih vrijednosnih papira i strukturiranih proizvoda, uključujući i udjele u kapitalu trgovačkih društava i drugih vrsta udruživanja u kojih je način raspolaganja udjelima usporediv s takvim društvima, instrumenata tržišta novca, jedinica u subjektima za zajednička ulaganja, izvedenica, razmjernog dijela likvidacijske mase pri likvidaciji investicijskog fonda te ostalih primitaka od vlasničkih udjela pri likvidaciji, prestanku ili istupu.²⁹

Kod definiranja dohotka od kapitala važno je istaknuti da tu ne spadaju isplate u novcu na teret dobiti trgovačkog društva kao nagrada članovima uprave koji nemaju udjel u kapitalu tog društva. To je stoga jer su to primici po osnovi drugog dohotka, a takve isplate radnicima koji nemaju udjela u kapitalu društva jesu primici od nesamostalnog rada, odnosno plaća.³⁰

Oporezivanje dohotka od kapitala regulirano je Zakonom o porezu na dohodak koji je na snagu stupio 2017. Prema Zakonu se dohodak od kapitala oporezuje porezom na dohodak od kapitala te prirezom porezu na dohodak od kapitala ako je propisan gradskom ili općinskom odlukom na čijem području obveznik poreza na dohodak ima prebivalište ili uobičajeno boravište. O tome će biti više riječ u nastavku rada i praktičnom dijelu kroz prikaz primjera obračuna.

3.2. Porezni obveznici

Porezni obveznici poreza na dohodak od kapitala su definirani kategorijom istoga te se mogu grupirati prema kategorijama samog dohotka od kapitala kako je prikazano u tablici u nastavku rada. Iz tablice 1 se uočava da su obveznici fizičke osobe koje do novog Zakona (2017.) nisu plaćale porez po osnovama kapitalnog dohotka moraju plaćati porez od kamata na oročenu štednju preko zarada od ulaganja u vrijednosnice i udjele u dobiti po osnovi članstva u poduzećima te uslijed otuđivanja financijske imovne unutar tri godine od dana nabave iste. Potonje je stoga jer se takva prodaja smatra trgovinom radi zarade u cijeni, a ne ulaganjem.

²⁹ Prema Zakonu o porezu na dohodak, NN 115/16, 106/18, čl. 67., dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>, [23.07.2018.]

³⁰ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]

Tablica 1: Porezni obveznici poreza na dohodak od kapitala

Vrsta dohotka od kapitala	Obveznik poreza na dohodak od kapitala
Dohodak od kamata	Fizička osoba koja je stekla vid kamate
Dohodak od dividendi	Fizička osoba dioničar i član trgovačkog društva stjecatelj primitka
Dohodak od udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu	Stjecatelj primitka fizička osoba član trgovačkog društva te stjecatelj primitka fizička osoba kojoj se samostalna djelatnost oporezuju porezom na dobit
Dohodak po osnovi dodjele vlastitih dionica	Stjecatelj primitka fizička osoba član uprave kojemu su dodijeljene vlastite dionice
Dohodak po osnovi opsijske kupnje vlastitih dionica	Stjecatelj primitka fizička osoba član uprave korisnik prava opsijske kupnje vlastitih dionica
Dohodak po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja za privatne potrebe (skriveno isplate dobiti)	Stjecatelj primitka fizička osoba član trgovačkog društva ili dioničar ili s njima povezana osoba kad uzimaju imovinu društva i koriste usluge društva za osobne potrebe na teret dobiti društva
	Stjecatelj primitka fizička osoba koja obavlja obrt zajedničku djelatnost, djelatnost slobodnog zanimanja ili djelatnost poljoprivrede i šumarstva, a ta se djelatnost oporezuju porezom na dobit, kad izuzima imovinu i koristi usluge za osobne potrebe na teret dobiti
Dohodak od izuzimanja po osnovi isplate predujma dividende ili udjela u dobiti ako istekom godine ostvarena dobit nije dostatna za pokriće isplaćenog predujma	Stjecatelj primitka fizička osoba dioničar, stjecatelj primitka fizička osoba član trgovačkog društva te stjecatelj primitka fizička osoba kojoj se samostalna djelatnost oporezuju porezom na dobit, a koja si isplaćuje predujam dobiti
Dohodak od kapitala po osnovi primitaka od kapitalnih dobitaka koji su ostvareni otuđenjem financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda koji su stečeni od 1. siječnja 2016. godine	Fizička osoba stjecatelj primitka
Dohodak od kapitala po osnovi otuđenja udjela u kapitalu	Fizička osoba stjecatelj primitka
Dohodak od kapitala po osnovi otuđenja financijske imovine koja je stečena darovanjem, a otuđena je unutar 3 godine od dana nabave od strane darovatelja	Fizička osoba otuđitelj financijske imovine

Izvor: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]

Što se tiče situacija u kojoj fizičke osobe postaju nasljednici ili primaju darove u vidu vrijednosnica bez naknade tada su obvezni platiti porez na nasljedstva i darove (regulirano Zakonom o lokalnim porezima kroz porez na nasljedstva i darove) po stopi od 5%, a kao osnovica se uzima tržišna vrijednost financijske imovine na dan utvrđivanja porezne obveze ali nakon odbitka dugova i troškova koji se odnose na tu imovinu.

Taj se porez ne plaća kada se darivanje realizira između bračnih drugova, krvnih srodnika po ravnoj liniji te posvojenika i posvojitelja umrle osobe ili darovatelja, braća i sestre, njihovi potomci i zetovi i snahe ostavitelja ili darovatelja, ako su živjeli u zajedničkom kućanstvu s ostaviteljem u trenutku njegove smrti ili s darovateljem u trenutku primitka dara, fizičke i pravne osobe kojima Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave daruje, odnosno daje pokretnine bez naknade radi od{tete ili iz drugih razloga u svezi s Domovinskim ratom, republika Hrvatska i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, tijela državne uprave i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, javne ustanove, vjerske zajednice, zaklade i fondacije, Crveni križ i druge humanitarne udruge osnovane na temelju posebnih propisa, fizičke i pravne osobe kada primaju darove (donacije) za svrhe utvrđene posebnim propisima.³¹

3.3. Porezna osnovica obračuna poreza na dohodak od kapitala

Kod kapitalnih dobitaka stečenih u Republici Hrvatskoj, porez na dohodak od kapitala se obračunava na poreznu osnovicu za koju se uzima ugovorena prodajna cijena (ili primitak prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koju se otuđuje) umanjen za nabavnu vrijednost financijske imovine.³²

Predujam poreza se plaća po stopi 12%, uz uvećanje za pripadajući prirez, a obračun i plaćanje predujma poreza i prireza obvezno provodi obveznik stjecatelj primitka do 31. siječnja tekuće godine za sve kapitalne dobitke i gubitke iz prošle godine. Moguće je da to prepusti društvu za upravljanje financijskom imovinom ili osobi koja upravlja obveznikovom financijskom imovinom.

³¹ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]

³² Ibidem

Po pitanju kapitalnih dobitaka iz inozemstva vrijede ista pravila. Izuzetak je kada obračun, uplatu i prijavljivanje dohotka mora obaviti isključivo obveznik stjecatelj primitka, kada se primjenjuje zaključene međunarodne ugovore.

Dohodak od kapitala po osnovi primitaka od jedinica u subjektima za zajednička ulaganja (otvoreni investicijski fond i sl.) utvrđuje se u visini realiziranih prinosa umanjenih za troškove upravljanja investicijama, odnosno troškove upravljanja imovinom investicijskog fonda (neto-prinos), a u diskontnih vrijednosnih papira i obveznica bez kupona u visini razlike otkupne vrijednosti pri emisiji i realizirane vrijednosti pri dospijeću, ako otkupitelj drži vrijednosni papir do njegova dospjeća.

Kod definiranja i obračuna neto-prinosa izuzima se primitke od dividenda ili udjela u dobiti, odnosno primitke od kamata, po osnovi kojih je već plaćen porez na dohodak, te primitke od kamata na obveznice, osim kamata na obveznice stečenih temeljem ulaganja investicijskog društva za račun portfelja, zbirno za račun svih klijenata (fizičkih i pravnih osoba). Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka stečenih ulaganjem financijske imovine u portfelje (što sadrže jedan ili više financijskih instrumenata) utvrđuje se kod same realizacije prinosa iz portfelja umanjeno za troškove upravljanja portfeljem (neto prinos).

Kada je financijska imovina stečena darovanjem prije isteka tri godine od dana stjecanja, otuđitelju se utvrđuje dohodak od kapitala kao razlika ugovorene prodajne cijene, ili primitka prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine što je se otuđuje, i nabavne vrijednosti. Pri stjecanju financijske imovine darovanjem danom se nabave financijske imovine smatra dan nabave kod darovatelja, a nabavnu vrijednost čini tržišna vrijednost u trenutku nabave.

Kapitalne gubitke može se odbiti, pri izračunu osnovice poreza na dohodak od kapitala, od primitaka ukoliko su gubitci ostvareni u istoj kalendarskoj godini, ali najviše do visine porezne osnovice po osnovi kapitalnih dobitaka te godine, što znači da nema prijenosa kapitalnog gubitka.³³

³³ Ibidem

Kod utvrđivanja kapitalnog dobitka ili gubitka uzima se u obzir i pripadajuće troškove naplaćene na teret obveznika (one u vidu naknade brokera, depozitorija, burze i sl.) koji mora voditi evidenciju istovrsne financijske imovine po metodi uzastopnih cijena (FIFO).

Isplatitelj dohotka od kapitala uz obračun i isplatu također (ili posrednik pri isplati dohotka) ima i obvezu obračuna, obustave te uplate predujma poreza na dohodak mogu preuzeti društva za upravljanje i osobe koje temeljem ugovornog odnosa upravljaju obveznikovom financijskom imovinom.

Isplatitelji, društva za upravljanje i osobe koje temeljem ugovornog odnosa upravljaju obveznikovom financijskom imovinom, imaju obvezu s istekom godine dostaviti obvezniku ukupne nužne podatke radi sastavljanja JOPPD-a. Podatke o kapitalnim dobitcima i gubicima isplatitelji dostavljaju i obveznicima koji obavljaju samostalnu djelatnost kojima je to osnovna djelatnost.

3.3.1. Dohodak od kapitala po osnovi kamata

U dohodak po osnovi kamata se ubrajaju ukupni primici od kamata koji obuhvaćaju: primitke od kamata na kunsku i deviznu štednju, primitke od kamata po vrijednosnim papirima, primitke od kamata po osnovi danih zajmova, primitke ostvarene na temelju podjele prihoda investicijskog fonda u obliku kamata ako se ne oporezuju kao udjeli u dobiti na temelju podjele dobiti ili prihoda investicijskog fonda. Kamatne prihode shodno navedenom čine:³⁴

- primici od kamata na kunsku i deviznu štednju (po viđenju, oročenu ili rentnu štednju, uključujući i prinos, nagradu, premiju i svaku drugu naknadu ostvarenu iznad visine uložениh sredstava),
- primici po vrijednosnim papirima,
- primici od kamata po osnovi danih zajmova i
- primici ostvareni na temelju podjele prihoda investicijskog fonda u obliku kamata, ako se ne oporezuju kao udjeli u dobiti na temelju podjele dobiti ili prihoda investicijskog fonda.

³⁴ Lentić, R., Oporezivanje dohotka, Ekonomski fakultet, Split, 2017., str. 127.

Važno je istaći da se kamatama ne smatraju:³⁵

- zatezne kamate,
- naplaćene kamate po sudskim rješenjima i rješenjima tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- kamate na pozitivno stanje na žiro računu, tekućem i deviznom računu koje su ostvarene od banaka, štedionica i drugih financijskih institucija i to najviše u visini koju ti isplattelji plaćaju na pologe po viđenju. Opisao izuzeće vrijedi ako je kamata za pologe po viđenju manja od najmanje kamate za oročenu štednju, odnosno ako iznosi najviše do 0,5% godišnje.
- primici od kamata ostvareni ulaganjem u obveznice neovisno o vrsti i izdavatelju,
- primici po osnovi prinosa na životno osiguranje s obilježjem štednje (isplaćena naknada iznad uplaćenih premija osiguranja) i prinosa po osnovi dobrovoljnog mirovinskog osiguranja.

Bitno je istaći da kod oporezivanja primitaka po osnovi kamata da oporezivanju podliježu kamate koje su isplaćene ili pripisane od 1. siječnja 2015. godine, dok kamate obračunane do 31. prosinca 2014. godine se ne oporezuju, bez obzira kad se isplaćuju ili pripisuju.³⁶

3.3.2. Dohodak od kapitala po osnovi primitaka od dividendi i udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu

Dva su temeljna oblika dohotka od investiranja i držanja dionica, a to su dividende kao oblik tekućeg dohotka i kapitalni dobitci/gubitci kao rezultat promjene cijena. Dohodak od kapitala od dividendi čine primici koje dioničko društvo isplaćuje svojim dioničarima fizičkim osobama na temelju ostvarene dobiti.³⁷ Dohodak od udjela u dobiti na temelju udjela u kapitalu čine primici po osnovi ostvarene dobiti fizičkih osoba koji su članovi drugih oblika trgovačkih društva i fizičkih osoba kojima se samostalna djelatnost oporezuju porezom na dobit.

Dohodak od kapitala po osnovi primitaka od dividendi i temeljem udjela u dobiti se ne obračunava kad su primici od kapitala po osnovi primitaka od dividendi i udjela u dobiti: korišteni za uvećanje temeljnog kapitala društva, kada su ostvareni od ulaganja Fonda hrvatskih

³⁵ Ibidem, str. 127.

³⁶ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]

³⁷ Orsag, S., Oporezivanje kapitalnih dobitaka, Ekonomija/Economics, 2011., 18(1), 73.-98.

branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, te kada su namijenjeni i dijele se članovima tog fonda, odnosno ako su ostvareni od financijske imovine dodijeljene u skladu s propisima kojima se uređuju prava hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji te primici ostvareni u okviru ESOP programa, po osnovi radničkog dioničarstva.³⁸

3.3.3. Dohodak od kapitala po osnovi primitaka od izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja

Porezom na dohodak od kapitala oporezuju se izuzimanja imovine i korištenje usluga za privatne potrebe tijekom poreznog razdoblja na teret dobiti tekućeg razdoblja od strane članova trgovačkih društava i fizičkih osoba koje obavljaju samostalnu djelatnost obrta, slobodnih zanimanja i poljoprivrede i šumarstva, a obveznici su poreza na dobit, isplaćeni predujam dividende ili udjela u dobiti ako se istekom godine za koju je predujam isplaćen utvrdi da ostvarena dobit nije dostatna za pokriće takvog predujma.

Najčešći oblici imovine koja se izuzima jesu određene koristi dioničarima i članovima društva uz naknadu nižu od tržišne, što podrazumijeva i povoljniju kamatu, zatim plaćanje dioničarima i članovima društva veće naknade od vrijednosti dobara, usluga, učinaka ili koristi što ih je društvo dobilo od njih ili s njima povezanih osoba, potom davanje dobara ili usluga u vrijednosti većoj od vrijednosti dobara, usluga, učinaka ili koristi što ih je dioničar ili član društva dao društvu, omogućavanje dioničaru i članu društva druge koristi za koje nema pravne osnove.

Dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja kod izuzimanja imovine i korištenja usluga predstavlja tržišna vrijednost izuzetih dobara i usluga (s uključenim PDV-om). Dohodak od izuzimanja, kad se tijekom godine isplati predujam dividende ili udjela u dobiti a istekom godine ostvarena dobit nije dostatna za pokriće takvog predujma, je razlika između isplaćenog predujma i ostvarene dobiti uvećane za porez na dohodak i prirez porezu na dohodak, a ako dobit nije ostvarena onda ukupna svota isplaćenog predujma uvećana za porez na dohodak i prirez porezu na dohodak.³⁹

³⁸ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]

³⁹ Ibidem

3.3.4. Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka što su ostvareni otuđenjem financijskih instrumenata i strukturnih proizvoda

U ovu kategoriju dohotka od kapitala spadaju kapitalni dobici što su ostvareni otuđenjem financijskih instrumenata i strukturiranih proizvoda koji su kupljeni ili stečeni nakon 31. prosinca 2015. godine. Osnovicu za obračun dohotka kapitala je razlika između ugovorene prodajne cijene, ili primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje, i njezine nabavne vrijednosti. Otušenje jest prodaja, zamjena, darovanje ili drugi prijenos. Otušenjem se ne smatra prijenos udjela iz jednog u drugi dobrovoljni mirovinski fond, zamjena vrijednosnih papira s istovrsnim papirima istog izdavatelja uz propisane uvjete, podjela dionica istog izdavatelja pri čemu ne dolazi do promjene temeljnog kapitala niti novčanog tijeka, zamjena udjela između investicijskih pod-fondova unutar istog krovnog fonda, odnosno zamjena udjela između investicijskih fondova kojima upravlja isto društvo za upravljanje, pod propisanim uvjetima te otkup udjela u Fondu hrvatskih branitelja. U kategoriji ovih primitaka se ne oporezuje otušenje između bračnih drugova i sudionika u prvoj liniji i drugih članova uže obitelji, između razvedenih bračnih drugova pod propisanim uvjetima te ako je financijska imovina otušena nakon tri godine od dana nabave odnosno dana stjecanja te imovine.⁴⁰

Ovi primici uključuju primitke od: prenosivih vrijednosnih papira i strukturiranih proizvoda, uključivo i udjele u kapitalu trgovačkih društava i drugih vrsta udruživanja čiji je način raspolaganja udjelima usporediv s takvim društvima, instrumenata tržišta novca, jedinica u subjektima za zajednička ulaganja, izvedenica, razmjernog dijela likvidacijske mase u slučaju likvidacije investicijskog fonda te ostali primici ostvareni od vlasničkih udjela u slučaju likvidacije, prestanka ili istupa.

Prodaja, zamjena, darovanje i drugi prijenos se smatra otušenjem financijske imovine i to kada se realizira: prijenos udjela iz jednog u drugi dobrovoljni mirovinski fond, zamjena vrijednosnih papira s istovrsnim papirima istog izdavatelja, pri čemu se ne mijenjaju odnosi među članovima i kapital izdavatelja, kao i zamjena vrijednosnih papira, odnosno financijskih instrumenata drugim ili drugima vrijednosnim papirima, odnosno financijskim instrumentima, te stjecanja vrijednosnih papira, odnosno financijskih instrumenata u slučajevima statusnih promjena, pri čemu nema novčanog tijeka, a pod uvjetom da je osiguran slijed stjecanja financijske imovine,

⁴⁰ Lentić, R., Oporezivanje dohotka, Ekonomski fakultet, Split, 2017., str. 128.

zatim podjela dionica istog izdavatelja, pri čemu ne dolazi do promjene temeljnog kapitala niti novčanog tijeka, zamjena udjela između investicijskih pod-fondova unutar istog krovnog fonda, odnosno zamjena udjela između investicijskih fondova kojima upravlja isto društvo za upravljanje, pod uvjetom da je osiguran slijed stjecanja financijske imovine, otkup udjela u Fondu hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.⁴¹

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka ne oporezuje u slučaju kada je otuđenje obavljeno između bračnih drugova i srodnika u prvoj liniji i drugih članova uže obitelji, te između razvedenih bračnih drugova ako je otuđenje u neposrednoj svezi s razvodom braka, otuđenje je u neposrednoj svezi s nasljeđivanjem financijske imovine, i otuđenje je uslijedilo nakon 3 godine od dana nabave, odnosno stjecanja, financijske imovine.

Dohodak se po ovoj osnovi utvrđuje u visini ostvarenih prinosa umanjениh za troškove upravljanja investicijama, odnosno troškove upravljanja imovinom investicijskog fonda. Kod diskontnih vrijednosnih papira i obveznica bez kupona ako otkupitelj drži vrijednosni papir do njegova dospijeca dohodak od kapitala se utvrđuje u visini razlike između otkupne vrijednosti pri emisiji i realizirane vrijednosti pri dospijecu.

Porezni obveznici, ili u njihovo ime društva za upravljanje ili pak osobe koje na osnovi ugovornog odnosa upravljaju njihovom financijskom imovinom, imaju obvezu od 1. siječnja 2016. godine voditi evidenciju o nabavi i otuđenju istovrsne financijske imovine primjenom FIFO metode.⁴²

Porezni obveznici po ovoj kategoriji dohotka su obvezni Poreznoj upravi dostaviti obrazac KD-G kada žele da im se priznaju kapitalni gubici ostvareni u poreznom razdoblju i umanje kapitalni dobitci ostvareni u istom razdoblju.

3.4. Obračun predujma poreza na dohodak od kapitala

Za obračun poreza na dohotka od kapitala je dakle ključno definiranje osnovice i mogućnosti njezine korekcije za ostvarene gubitke. Na temelju čl. 70. st. 4. i 79. st. 14. Zakona o porezu na dohodak, predujam poreza na dohodak od kapitalnih dobitaka utvrđuje se, obračunava i

⁴¹ Ibidem

⁴² https://www.rrif.hr/Oporezivanje_kapitalnih_dobitaka_i_dinamika_placan-3338-misljenje.html, [15.02.2019.]

obustavlja te uplaćuje do 28. veljače tekuće godine za sve kapitalne dobitke ostvarene u prethodnoj godini, smanjene za ostvarene kapitalne gubitke po stopi od 12 % bez priznavanja osobnog odbitka.⁴³ Predujam poreza na dohodak od kapitala uplaćuje isplatitelj dohotka.

U slučaju kada se radi o dohotku u vidu kamata tada je obveznik obračuna i naplate isplatitelj kamata i to istodobno s isplatom ili pripisivanjem kamata. Porez na dohodak od kapitala za ovu kategoriju je 12%. Jednaka stopa poreza je i u slučaju ostvarenja dohotka od dividende i udjela u dobiti temeljem udjela u kapitalu kod kojeg obračun i naplatu provodi isplatitelj u trenutku isplate udjela.⁴⁴

Stopa poreza na dohodak po osnovi isplate predujma dividende ili udjela u dobiti, ako istekom godine ostvarena dobit nije dostatna za pokriće isplaćenog predujma, ili ako predujam poreza na dohodak po toj osnovi nije plaćen do dana podnošenja prijave poreza na dobit, je 40% te se obračunava na osnovicu koja se dobije kao razlika isplaćenog predujma i ostvarene dobiti ili koja je jednaka iznosu isplaćenog predujma ukoliko dobit nije ostvarena. Obveznik obračuna, obustave i uplate je trgovačko društvo koje je isplatilo predujam dividende ili udjela u dobiti ili fizička osoba kojoj se samostalna djelatnost oporezuje porezom na dobit, a koja si isplaćuje predujam dobiti.

U slučaju dohotka od dodjele vlastitih dionica stopa poreza je 25%, a primjenjuje se na osnovicu koja je u stvari ukupni primitak uvećan za porez na dohodak i prirez porezu na dohodak. Jednaka se stopa poreza primjenjuje i kod opcijske kupnje vlastitih dionica.

Kada je u pitanju dohodak od izuzimanja imovine i korištenja usluga tada je osnovica tržišna vrijednost izuzetih dobara i usluga uvećana za porez na dohodak i prirez porezu na dohodak, a stopa poreza je 40%. Obveznik obračuna i uplate trgovačko društvo iz kojega se na teret dobiti društva izuzima imovina i koriste usluge za osobne potrebe fizička osoba kojoj se samostalna djelatnost oporezuju porezom na dobit, a koja na teret dobiti djelatnosti koju obavlja izuzima imovinu i koristi usluge za osobne potrebe.

Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka (od 1. siječnja 2016. godine) i dohodak od kapitala po osnovi otuđenja udjela u kapitalu se oporezuju stopom od 12% a za osnovicu se

⁴³ Božina, A., Primitci od kapitalnih dobitaka ostvareni u 2017. godini, rrf, 12-2017., str. 188.

⁴⁴ https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]

uzima razlika između ugovorene prodajne cijene, odnosno primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine koja se otuđuje i njezine nabavne vrijednosti. Obveznik obračuna i uplate je porezni obveznik stjecatelj primitka u tuzemstvu ili iz inozemstva (ako međunarodnim ugovorom nije drugačije određeno) ili društvo za upravljanje financijskom imovinom ili osoba koja upravlja istom.

Jednaka se stopa primjenjuje i kada je u pitanju dohodak od kapitala po osnovi otuđenja financijske imovine koja je stečena darovanjem, a otuđena je unutar 3 godine od dana nabave od strane darovatelja. Obveznik je otuđitelj, a osnovica je razlika između primitka utvrđenog prema tržišnoj vrijednosti financijske imovine i njezine tržišne vrijednosti u trenutku nabave od strane darovatelja.⁴⁵

3.5. Porezne obveze isplatitelja primitaka od kapitala, otuđitelja udjela u kapitalu i rezidenta stjecatelja dohotka od kapitala iz inozemstva

Obveze isplatitelja primitaka od kapitala su:

1. Isplatitelj je obvezan prilikom svake isplate primitka obračunati, obustaviti i uplatiti predujam poreza na dohodak i prirezu porezu na dohodak ako je propisan u mjestu prebivališta ili uobičajenog boravišta poreznog obveznika,
2. voditi evidenciju o obračunanim predujmovima poreza na dohodak i prirezu porezu na dohodak po svakoj fizičkoj osobi dioničaru, odnosno članu društva,
3. na dan isplate primitka, a najkasnije sljedeći dan, nadležnoj ispostavi Porezne uprave na Obrascu JOPPD dostaviti izvješće o isplaćenim primicima, obračunanom i plaćenom porezu na dohodak i prirezu porezu na dohodak.

Isplatitelji dividendi na koje se ne plaća porez na dohodak (za neoporezive dividende isplaćene prema ESOP programu) i isplatitelji dividende i udjela koji su iskorišteni za uvećanje temeljnog kapitala društva podnose Obrazac JOPPD na dan kada se ti primici obvezno obračunavaju i uplaćuju, a najkasnije sljedeći dan.

Osim toga obveze isplatitelja su i te da na kraju godine, ili u slučaju prestanka djelatnosti, poreznim obveznicima mora izdati potvrde o visini pojedinačnih i ukupnih godišnjih primitaka

⁴⁵ Ibidem, [22.07.2018.]

po izvorima dohotka, svoti dohotka, nadnevku uplate poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak, svoti obustavljenog i uplaćenog poreza na dohodak i prireza porezu na dohodak te svoti neto isplate, a najkasnije do trenutka podnošenja godišnje prijave poreza na dobit kada će obračunati i uplatiti razliku između poreza na dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja i plaćenog predujma poreza na dohodak po osnovi dividende ili udjela u dobiti ako su dioničarima ili članovima društva u prethodnoj godini isplaćeni predujmovi dividende ili dobiti, a ostvarena dobit nije dostatna za pokriće tih predujmova, ili je isplatitelj dohotka od kapitala poslovao s gubitkom, te nadležnoj ispostavi Porezne uprave podnijeti ispravak Obrasca JOPPD.⁴⁶

Što se tiče otuđivanja udjela u kapitalu tada je porezni obveznik je dužan otuđenje prijaviti nadležnoj ispostavi Porezne uprave prema svojem prebivalištu ili uobičajenom boravištu najkasnije u roku 8 dana od dana otuđenja udjela u kapitalu.

Hrvatski je rezident, koji ostvari dohodak od kapitala u inozemstvu i isti plati u zemlji stjecanja, dužan je isto učiniti i u Hrvatsko, osim ako je odredbama ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koji je Republika Hrvatska sklopila s državom u kojoj je rezident ostvario primitak od kapitala propisano da se dohodak od kapitala oporezuje samo u toj državi ugovornici.

Hrvatski rezident, koji je ostvario primitak od kamata i dividendi koji se oporezuje samo u državi izvora, obvezan je u nadležnoj ispostavi Porezne uprave upisati u registar poreznih obveznika i podnijeti popunjeni Obrazac JOPPD do 15. dana u mjesecu za primitak koji je ostvaren u prethodnom mjesecu. Hrvatski rezident koji je ostvario primitak od kamata i dividendi što se oporezuje u obje države ugovornice obvezan je upisati se u registar poreznih obveznika, te platiti predujam poreza na dohodak i prirez porezu na dohodak u roku 8 dana od naplate primitka. On to ne mora učiniti ako u istom roku nadležnoj ispostavi Porezne uprave dostavi izjavu u pisanom obliku o obustavi plaćanja predujma poreza na dohodak u tuzemstvu. Nakon toga obvezan je najkasnije do 15. dana u mjesecu za primitak koji je ostvaren u prethodnom mjesecu podnijeti popunjeni Obrazac JOPPD, a do kraja veljače tekuće za prethodnu godinu godišnju prijavu poreza na dohodak.⁴⁷

⁴⁶ Ibidem, [22.07.2018.]

⁴⁷ Ibidem, [22.07.2018.]

Što se tiče obveza tuzemnih isplatitelja koji nerezidentima isplaćuju primitke po osnovi dohotka od kapitala oni su obvezni pri svakoj isplati obračunati, obustaviti i uplatiti porez na dohodak, osim ako međunarodnim ugovorom nije drugačije propisano.

Kad primitak isplaćuju rezidentima država s kojima Republika Hrvatska primjenjuje ugovore o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja obvezni su prilikom isplate obračunati, obustaviti i uplatiti porez na dohodak u skladu s odredbama ugovora, uz uvjet da su im nerezidenti dostavili od nadležnog inozemnog tijela ovjerovljeni propisani obrazac zahtjeva za umanjenje porezne obveze, izuzimanje od porezne obveze ili povrat više plaćenog poreza na dividende ili na kamate. Oni su također dužni nerezidentu podnositelju zahtjeva dostaviti dva ovjerovljena primjerka obrasca zahtjeva.

3.6. Ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja

Svrha ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja je ta da se zaštiti dohodak stjecatelja. U slučaju primjene ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja plaća se jedinstvena stopa zemlji u kojoj se dohodak stječe i zemlji rezidenta. Ukupno plaćeni porez dvama zemljama je manji nego da se isti platio u obje zemlje bez primjene ugovora. Postoje svakako slučajevi gdje ta ušteda nije vidljiva pa stjecatelji ne moraju zatražiti primjenu ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Republika Hrvatska je sklopila ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sa 57 zemalja. Popis zemalja i primjena stope oporezivanja u slučaju kamata te dividendi i udjela dana je u tablici u nastavku. Te se stope primjenjuju aktiviranjem ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. Pregled zemalja potpisnica ugovora i stopa koje se po istima primjenjuju dani su u tablici 2.⁴⁸

⁴⁸ Ibidem, [22.07.2018.]

Tablica 2: Zemlje supotpisnice ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja dohotka od kapitala i stope poreza

Zemlja	Porezna stopa na kamate	Porezna stopa na dividende i udjele u dobiti
Albanija	10%	neovisno o udjelu 10%
Armenija	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 0%
Austrja	5%	< 10% stopom 15%, a 10% i > stopom od 0%
Azerbedžan	10%	< 25% stopom 10%, a 10% i > stopom od 5%
Belgija	10%	< 10% stopom 15%, a 10% i > stopom od 5%
Bjelorusija	10%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 5%
Bosna i Hercegovina	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Bugarska	5%	neovisno o udjelu 5%
Crna Gora	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Češka Republika	0%	neovisno o udjelu 5%
Čile	5%/15%	< 20% stopom 15%, a 20% i > stopom od 5%
Danska	5%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Estonija	10%	< 10% stopom 15%, a 10% i > stopom od 5%
Finska	0%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 5%
Francuska	0%	< 10% stopom 15%, a 10% i > stopom od 0%
Grčka	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Gruzija	5%	neovisno o udjelu 5%
Indonezija	10%	neovisno o udjelu 10%
Iran	5%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Irska	0%	< 10% stopom 10%, a 10% i > stopom od 5%
Island	10%	< 10% stopom 10%, a 10% i > stopom od 5%
Italija	10%	neovisno o udjelu 15%
Izrael	5%/10%	< 10% stopom 15%, 10%-25% stopom 10%, 25% i > stopom 5%
Jordan	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Južnoafrička Republika	0%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Kanada	10%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 5%
Katar	0%	neovisno o udjelu 0%
Kina	10%	neovisno o udjelu 5%
Republika Koreja	5%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Kuvajt	0%	neovisno o udjelu 0%
Latvija	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Litvan	10%	< 10% stopom 15%, a 10% i > stopom od 5%
Mađarska	0%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Makedonija	10%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 5%
Malezija	10%	< 10% stopom 10%, a 10% i > stopom od 5%
Malta	0%	neovisno o udjelu 5%
Maroko	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 8%
Mauricijus	0%	neovisno o udjelu 0%

Moldova	5%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Nizozemska	0%	< 10% stopom 15%, a 10% i > stopom od 0%
Njemačka	0%	< 10% stopom 15%, a 10% i > stopom od 5%
Norveška	0%	neovisno o udjelu 15%
Oman	5%	u svim slučajevima 0%
Poljska	10%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 5%
Rumunjska	10%	neovisno o udjelu 5%
Ruska Federacija	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
San Marino	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Sirija	10%	< 10% stopom 10%, a 10% i > stopom od 5%
Slovačka	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Slovenija	5%	neovisno o udjelu 5%
Srbija	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Španjolska	0%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 0%
Švedska	0%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 5%
Švicarska	5%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 5%
Turska	10%	neovisno o udjelu 10%
Ukrajina	10%	< 25% stopom 10%, a 25% i > stopom od 5%
Ujedinjeno kraljevstvo VB i SI	10%	< 25% stopom 15%, a 25% i > stopom od 5%

Izvor: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]

Tablica prikazuje maksimalne stope koje se primjenjuju u zemljama ugovornicama pri oporezivanja kamata i dividendi koje njihovi rezidenti isplaćuju fizičkim i pravnim osobama rezidentima druge države ugovornice, s tim da se kod isplate dividendi fizičkim osobama primjenjuje navedena viša stopa iz tablice, neovisno o udjelu.

U principu, se kamate i dividende oporezuju u zemlji u kojoj je porezni obveznik rezident. Ugovorom se može odrediti da se one oporezuju i u zemlji u kojoj su ostvarene do maksimalnih stopa.

3.7. Prirez porezu na dohodak od kapitala

Prirez je porez na porez, odnosno prirez je porez na ukupni porez na dohodak od kapitala. Prirez je porez koji ubiru općine i gradovi. Obveznici prireza na porez od dohotka su dakle, obveznici poreza na dohodak s prebivalištem ili uobičajenim boravištem u gradu ili općini u kojima je propisana obveza plaćanja prireza.

Prirez je prihod grada, a obračunava ga isplatitelj dohotka od kapitala koji obustavlja i uplaćuje isti istodobno kad poreznom obvezniku obračunava i plaća porez na dohodak.⁴⁹

Iznimno, obveznik poreza na dohodak koji prima naknadu neposredno iz inozemstva sam obračunava i uplaćuje prirez porezu na dohodak istodobno kad obračunava i plaća porez na dohodak. Izračun prireza se provodi množenjem iznosa poreza sa stopom prireza porezu na dohodak. Stopu prireza propisuju gradovi i općine, a ona u Splitu iznosi 15% do , dok u Zagrebu 18%.

Stope prireza porezu na dohodak za veće gradove u RH dane su u tablici 3.

Tablica 3: Stope prireza porezu na dohodak po gradovima

Grad/općina	stopa prireza u %
Zagreb	18
Karlovac	12
Sisak	10
Bjelovar	12
Varaždin	10
Nova Gradiška	12
Osijek	13
Slavonski Brod	12
Vinkovci	13
Gospić	10
Pula	12
Dubrovnik	10
Split	15

Izvor: TEB, <https://www.teb.hr/online-izdanja/pregled/62707>, [31.01.2019.]

⁴⁹ Ibidem, [22.07.2018.]

4. PRIMJERI OBRAČUNA POREZA NA DOHODAK OD KAPITALA

4.1. Oporezivanje primitaka po osnovi kamata

Primjerice, da rezidentu banka sa sjedištem u RH, na oročenu štednju 2015. obračunava i pripisuje kamate tada ona također ima obvezu obračunati, obustaviti i uplatiti predujam poreza na dohodak od kapitala u visini 12% na iznos pripisanih kamata kao i pripadajući prirez porezu na dohodak i to u trenutku obračuna i prijepisa kamata. Ukoliko kamate štediše iz Splita iznose 10.000 kn tada je predujam porezu na dohodak od kapitala jednak ($10.000 \cdot 0,12 = 1.200$ kn) 1.200 kn, a prirez 120 kn jer se obračunava u postotku propisanom od strane lokalne uprave koji za Split iznosi 10% (jer je u 2016. godini stopa prireza u Splitu bila 10%).

Ako pak, banka sa sjedištem u inozemstvu 2015. godine hrvatskom rezidentu isplaćuje kamate na štednju tada, u skladu s ugovorom o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sklopljenim između RH i države u kojoj je banka isplatitelj rezident, pravo oporezivanja primitaka od kamata imaju obje države potpisnice ugovora.

Shodno tome građanin je dužan u roku 8 dana od dana naplate primitka upisati se u registar poreznih obveznika, te obračunati i uplatiti predujam poreza na dohodak i prirez porezu na dohodak u kunsjoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju HNB-a na dan isplate i u istom roku nadležnoj ispostavi Porezne uprave prema svome prebivalištu ili uobičajenom boravištu te podnijeti popunjeni Obrazac JOPPD. U tom je slučaju porezna osnovica ukupni primitak, a porezna stopa je 12%.

Građanin može u roku 8 dana od naplate primitka nadležnoj ispostavi Porezne uprave dostaviti pisanu izjavu o obustavi plaćanja predujma poreza na dohodak u tuzemstvu. U tom je slučaju obavezan najkasnije do 15. dana u mjesecu za primitak koji je ostvaren u prethodnom mjesecu, podnijeti popunjeni Obrazac JOPPD, a do kraja veljače naredne godine podnijeti prijavu poreza na dohodak za raniju godinu.

4.2. Oporezivanje po osnovi isplate dividendi iz ostvarene dobiti

Ukoliko se uzme za primjer da dioničko društvo 2015. godine donese odluku o isplati dividende za dioničare rezidente temeljem ostvarene dobiti iz 2014. tada uz uvjet da primici nisu ostvareni u okviru ESOP programa tada je društvo obvezno prilikom isplate dividende obračunati, obustaviti i uplatiti predujam poreza na dohodak i prirez porezu na dohodak. Ukoliko se radi o isplati u vrijednosti od 14.517,00 kn za rezidente Zagreba obračun izgleda kao:⁵⁰

Primitak od kapitala umanjen za dohodak:	14.517,00
Porezna stopa 12%	1.742,04
Prirez porezu na dohodak (18%)	313,57
Ukupni porez i prirez	2.055,61
Neto primitak	12.461,39

Pri isplati društvo je, dakle, obvezno uplatiti predujam poreza na dohodak i prirez u iznosu od 2.055,61 kn, te na dan isplate primitka, a najkasnije sljedeći dan, nadležnoj ispostavi Porezne uprave na Obrascu JOPPD dostaviti izvješće o isplaćenim primicima, obračunanom i plaćenom porezu na dohodak i prirezu porezu na dohodak. Uz to društvo ima obvezu voditi evidenciju o obračunanim i isplaćenim dividendama po svakom dioničaru fizičkoj osobi, te na kraju godine, a i u slučaju prestanka djelatnosti, poreznim obveznicima izdati po tvrde o visini pojedinačnih i ukupnih godišnjih primitaka po izvorima dohotka, svoti dohotka, nadnevku uplate poreza na dohodak, svoti obustavljenog i uplaćenog poreza na dohodak, te svoti neto isplate.

U slučaju isplate predujma dobiti ukoliko se u tekućoj godini ne ostvari pozitivan financijski rezultat tada se obračunava i uplaćuje razlika između poreza na dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja i plaćenog predujma poreza na dohodak po osnovi udjela u dobiti, i to najkasnije do trenutka podnošenja prijave poreza na dobit za 2015. godinu.

Primjer tome je da ukoliko društvo isplaćuje 100.000 kn predujma tada se obračunava i uplaćuje predujam poreza po stopi od 12% u visini od 12.000 kn te pripadajući prirez (ukoliko je stopa prireza 10%) od 1.200 kn. U tom slučaju neto isplata iznosi 86.800 kn. Ukoliko je za tu godinu

⁵⁰ Izrada autorice na temelju priručnika porezne uprave, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publikacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [25.01.2019.]

društvo ostvarilo gubitak od 200.000 kn, što nije dostatno za isplatu predujma, tada se obračun razlike računa kao:

$$\text{Bruto primitak} = 86.800 / (0,6 - (0,4 * \text{stopa prireza})) = 155.000 \text{ kn}$$

Nakon toga se na tu vrijednost obračunava na dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja po stopi od 40% i prirez od 10% što je vrijednost od 62.000 kn poreza ($0,4 * 155.000$) te prireza ($0,1 * 62.000$) 6.200 kn. Društvo je stoga obvezno uplatiti razliku od 55.000 kn ($68.200 - 13.200$).

4.3. Primjer obračuna poreza na dohodak od kapitala pri trgovanju dionicama

Ukoliko je građanin kupio 20 dionica neke kompanije koja kotira na burzi po cijeni od 137 kn u lipnju 2016. te dodatnih 30 dionica u srpnju 2016. po cijeni od 174 kn za dionicu te proda 10 dionica po cijeni od 190 kn za dionicu u kolovozu 2016. U rujnu 2016 ponovno kupuje 25 dionica po 176 kn za dionicu te u listopadu još 50 dionica po cijeni od 223 kn. Tada u siječnju 2017. investicijsko društvo dostavlja građaninu podatke o kapitalnim dobitcima koji se utvrđuju kao:

Tablica 4: Primjer evidencije kod trgovine dionicama

razdoblje	opis	Količina			nabavna cijena	prodajna cijena	Vrijednost		
		ulaz	izlaz	stanje			ulaz	izlaz	stanje
6 mj	kupnja	20		20	137		2740		2740
7 mj	kupnja	30		50	14		5220		7960
8 mj	prodaja		10	40	137	190		1370	6590
9 mj	kupnja	25		65	176		4400		10990
10 mj	prodaja		10		137	223		1370	
10 mj			30		174	223		5220	
10 mj			10	15	176	223		1760	2640

Izvor: Izrada autorice na temelju priručnika porezne uprave, dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [25.01.2019.]

$$\text{Prodaja u kolovozu} = 10 * 190 = 19.900 - 1.370 = 530 \text{ kn}$$

$$\text{Prodaja u listopadu} = 50 * 223 = 11.150 - (1.370 + 5.220 + 1760) = 2.800 \text{ kn}$$

$$\text{Kapitalni dobitak} = 530 + 2.800 = 3.330 \text{ kn}$$

Ukoliko investicijsko društvo nije preuzelo obvezu obračuna i uplate predujma poreza te dostave JOPPD-a, građanin tu obvezu mora ispuniti sam u nadležnoj Ispostavi PU, i to do 31. siječnja 2017. za 2016. i to kroz izračun prikazan u nastavku.

Dohodak od kapitala = 3.330

Porez (12%) = 399,6

Prizez (18%) = 71,93

Ukupni porez i prizez = 471,53

JOPPD obrazac se popunjava kako slijedi:

Slika 1: Izgled JOPPD obrasca

I Z V J E Š Ć E					
o primicima, porezu na dohodak i prizezu te doprinosima za obvezna osiguranja					
na dan <u>31.01.2017.</u>					
I.	OZNAKA IZVJEŠĆA	17031	II.	VRSTA IZVJEŠĆA	8
III.	PODACI O:	III.1. PODNOSITELJU IZVJEŠĆA		III.2. OBVEZNIKU PLAĆANJA	
1.	Naziv/ime i prezime	Pero Perić			
2.	Adresa	Zagreb, Horvaćanska cesta bb			
3.	Adresa elektroničke pošte	pero.peric@peric.hr			
4.	OIB	12345678910			
5.	Oznaka podnositelja	4			
IV.1.	BROJ OSOBA ZA KOJE SE PODNOSI IZVJEŠĆE	1	IV.2.	BROJ REDAKA NA POPISU POJEDINAČNIH OBRAČUNA SA STRANICE B	1
V.	PODACI O UKUPNOM IZNOSU OBRAČUNANOG PREDUJMA POREZA NA DOHODAK I PRIREZA POREZU NA DOHODAK				IZNOS
1.	Ukupan iznos predujma poreza na dohodak i prizeza porezu na dohodak po osnovi nesamostalnog rada (1.1.+1.2.)				
1.1.	Ukupan zbroj stupaca 14.1. i 14.2. sa stranice B pod oznakom stjecatelja primitka/osiguranika (plaća)				
1.2.	Ukupan zbroj stupaca 14.1. i 14.2. sa stranice B pod oznakom stjecatelja primitka/osiguranika (mirovina)				
2.	Ukupan iznos predujma poreza na dohodak i prizeza porezu na dohodak po osnovi dohotka od kapitala				471,53
3.	Ukupan iznos predujma poreza na dohodak i prizeza porezu na dohodak po osnovi dohotka od imovinskih prava i posebnih vrsta imovine				

1. Redni broj	2. Šifra općine/ grada prebivališta /boravišta	4. OIB stjecatelja/ osiguranika	6.1. Oznaka stjecatelja/ osiguranika	7.1. Obveza dodatnog doprinosa za MO za staž s povećanim trajanjem	8. Oznaka prvog/zadnjeg mjeseca u osiguranju po istoj osnovi	10. Ukupni sati rada prema kojima se radi obračun	10.0. Ukupni neodrađeni sati rada (10. – odrađeni sati rada)	11. Iznos primitka (oporezivi)	12.1. Doprinos za mirovinsko osiguranje	12.3. Doprinos za zdravstveno osiguranje
	3. Šifra općine/ grada rada	5. Ime i prezime stjecatelja/ osiguranika	6.2. Oznaka primitka/ obveze doprinosa	7.2. Obveza posebnog doprinosa za poticanje zapošljavanja osoba s invaliditetom	9. Oznaka punog/ nepunog radnog vremena ili rada s polovicom radnog vremena	10.1. Razdoblje obračuna od	10.2. Razdoblje obračuna do	12. Osnovica za obračun doprinosa	12.2. Doprinos za mirovinsko osiguranje – II STUP	12.4. Doprinos za zaštitu zdravlja na radu
	01333	12345678910	1001	0	0	0	0	3.330,00	0,00	0,00
	00000	Pero Perić	1006	0	0	01.01.2016	31.12.2016	0,00	0,00	0,00

IV. Redni broj stranice 1 / 1

12.5. Doprinos za zapošljavanje	12.7. Dodatni doprinos za mirovinsko osiguranje za staž osiguranja koji se računa s povećanim trajanjem – II STUP	12.9. Poseban doprinos za zapošljavanje osoba s invaliditetom	13.2. Izdatak – uplaćeni doprinos za mirovinsko osiguranje	13.4. Osobni odbitak	14.1. Iznos obračunanog poreza na dohodak	15.1. Oznaka neoporezivog primitka	16.1. Oznaka načina isplate	17. Obračunani primitak od nesam. rada (plaća)
12.6. Dodatni doprinos za mirovinsko osig. za staž osiguranja koji se računa s povećanim trajanjem	12.8. Poseban doprinos za korištenje zdravstvene zaštite u inozemstvu	13.1. Izdatak	13.3. Dohodak	13.5. Porezna osnovica	14.2. Iznos obračunanog prireza porezu na dohodak	15.2. Iznos neoporezivog primitka	16.2. Iznos za isplatu	
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	399,60	0	1	0,00
0,00	0,00	0,00	3.330,00	3.330,00	71,93	0,00	2.858,47	

Izvor: Paulino, L., Oporezivanje dohotka od kapitalnih dobitaka, porezni vjesnik, 12/16

5. ZAKLJUČAK

Porezni sustav dio je ekonomskog sustava zemlje. Regulira se i funkcionira na temelju propisa i zakona te omogućuje formiranje prihodne strane proračuna stoga predstavlja i skup mehanizama i alata za postizanje ciljeva fiskalne politike. Porezi koji čine porezni sustav neke zemlje se dijele na državne, županijske, gradske i zajedničke. Jedan od zajedničkih poreza jest i porez na dohodak.

Oporezivanje dohotka regulirano je Zakonom o porezu na dohodak te se pojedine kategorije dohotka oporezuju različitim metodama i stopama. Oporezivanje dohotka od kapitala je nešto novija praksa u nas. Ovom porezu podliježe dohodak od udjela, kamata trgovine vrijednosnicama i sl.

Cilj ovog poreza je raspodjela opterećenja obveznika, reguliranje tržišta kapitala te jačanje prihodne strane proračuna. Kao i kod ostalih poreznih kategorija i ovdje postoje iznimke koje se ne oporezuju. To se odnosi na navedena stjecanja i ostvarenja dohotka od kapitala kod naslijeđstva i darovanja.

Za porezne obveznike je važno da znaju da su kao obveznici dužni:⁵¹

1. obračunati porez na dohodak ako su ostvarili kapitalni dobitak na temelju ulaganja u financijske instrumente (npr. udjeli u investicijskim fondovima) ili kroz uslugu upravljanja portfeljem, prodajom dionica stečenih nakon 1. siječnja 2016. godine i sl.
2. ispuniti i predati obrazac JOPPD i predati prema mjestu uobičajenog boravišta odnosno prebivališta Poreznoj upravi (osobno ili poštom)
3. uplatiti ukupnu svotu poreza na dohodak od kapitala i prirez.

⁵¹ Božina, A., Primitci od kapitalnih dobitaka ostvareni u 2017. godini, rif, 12-2017., str. 196.

Predujem poreza na dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka od otuđenja udjela porezni obveznik plaća prema rješenju Porezne uprave u roku od 15 dana od dana dostave rješenja, po stopi od 12 % bez priznavanja osobnog odbitka. U ovom slučaju za sada nije predviđena predaja obrasca JOPPD.

Vođenje evidencije radi utvrđivanje dohotka od kapitala te obračun poreza na dohodak od kapitala i izvješćivanje o istom može u ime i za račun poreznog obveznika – imatelja financijske imovine preuzeti (čl. 70. st. 7. Pravilnika o porezu na dohodak): investicijsko društvo i kreditna institucija koja obavlja investicijske usluge, aktivnosti i pomoćne usluge kako je određeno zakonom koji uređuje poslovanje na tržištu kapitala, subjekt za zajednička ulaganja, društvo za upravljanje, osoba koje na temelju ugovornog odnosa upravljaju financijskom imovinom poreznog obveznika, financijska organizacija, institucionalni investitor ili SKDD.

Dohodak od kapitala ostvaren po osnovi kapitalni dobitaka koji se obračunava po odbitku je konačni dohodak te se stoga kod obračuna takve vrste dohotka ne može se priznati osobni odbitak, niti ga se može uključiti u godišnji obračun poreza na dohodak, tj. za taj dohodak se ne može predati porezna prijava (obrazac DOH) te po ovoj osnovi nije moguće provesti poseban postupak godišnjeg oporezivanja poreza na dohodak. Ovaj vid poreza osigurava smanjenje mogućnosti manipulacija jer u isplatama udjela koje su na štetu poslovanja (u slučaju ostvarenja gubitaka) se plaća razlika poreza te olakšava praćenje i kontrolu kapitalnih zarada i djelovanja dionika tržišta kapitala.

Uvođenjem poreza na dohodak od kapitala se nastojalo pojednostaviti obračun te zaštititi najniža primanja od viših razrednih stopa. Oporezivanjem dohotka od kapitala osigurani su dodatni izvori proračunu od ekonomski jačih dionika poreznog sustava. Iako ovaj porez djeluje (s obzirom na povijest ubiranja istoga) pomalo demotivirajuće na investitore i štediša, on ipak, omogućuje oporezivanje prema ekonomskoj snazi te doprinosi ostvarenju načela ravnopravnosti i pravednosti poreznog sustava.

Tržište kapitala tako ulazi u porezni sustav što donosi veću kontrolu, smanjuje špekulativne transakcije što pak doprinosi stabiliziraju tržišta u razdobljima velikih skokova i cikličkih kretanja i smanjuje zgrtanje ekstra profita od povlaštenih igrača. Nadalje i tržište nekretnina time se lakše kontrolira i smanjuje se nejednakost kod transakcija i prebacivanja imovine radi

pokrivanja realnog stanja (primjerice kod nefer konkuriranja među građanima koji se natječu za POS stanove i sl.).

Potnije su tek neki od primjera benefita koje dodatno proširenje mehanizama oporezivanja tj. poreni tretman dohotka od kapitala donosi učinku poreznog sustava te ostvarenju ekonomskih ciljeva. Nadzor prijave i kontrola jesu područja koja bi se mogla unaprijediti s obzirom na mogućnosti kapitalnih primanja i doprinosa novih tehnologija ostvarenju takvih primitaka (online trgovanje i ulaganje). Uz to tu su i neki elementi u samim propisima kojima se još uvijek mogu građani i investitori koristiti za „planiranje“ poreza.

SAŽETAK

Porezni sustav dio je gospodarskog sustava svake zemlje. Njime se uređuje državne financije osiguravajući prihode proračuna ne samo na razini države već i za lokalne proračune. Različiti porezni nameti odraz su fiskalne i ekonomske politike zemlje te položaja u globalnoj gospodarskoj zajednici. Uz glavne i najizdašnije poreze poput poreza na promet i dohodak, oporezuju se i mnogi drugi izvori primitaka građana i poduzeća. Jedan od relativno novijih nameta i prihod proračuna jest i porez na dohodak od kapitala. Dohotkom od kapitala se smatraju svi primici po osnovi kamata, od izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kao i kapitalni dobiti, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju. Porez na dohodak od kapitala reguliran je Zakonom o porezu na dohodak. Stopa poreza na dohodak od kapitala varira ovisno o kategoriji dohotka od kapitala od 12% do 40%. Koji su učinci i koliko plaćanje ovog poreznog nameta utječe na zarade vlasnika dohotka prikazano je u nastavku rada.

Ključne riječi: dohodak od kapitala, porezna stopa, kamate, dividende

SUMMARY

The tax system regulates state finances by providing budget revenues not only at state level but also local budgets. Different tax incentives reflect the fiscal and economic policies of the country and its position in the global economic community. In addition to the main and most expensive taxes, such as sales tax and income tax, many other sources of income from citizens and companies are taxed. One of the relatively recent revenues of the budget is also the tax on the income of the capital. Capital gains are considered to be all interest-rate receipts, from the exclusion of assets and the use of services to the expense of the current period, as well as capital gains, the share of profits generated by the assignment or optional purchase of own shares, dividends and share in profit on equity, which were realized in the tax period. Tax on income from capital is regulated by the Income Tax Act. What are the impacts and how much the payment of this tax has an impact on the income is shown in this paper.

Key words: interest, dividends, capital income, tax rate

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Bašić, I., Porezni management, Ekonomski fakultet u Splitu, Split, 2015.
2. Božina, A., Primitci od kapitalnih dobitaka ostvareni u 2017. godini, rrif, 12-2017.
3. Jelčić i dr., Financijsko pravo i financijska znanost, Narodne novine, Zagreb, 2008.
4. Jelčić, B., Bejaković, P., Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2012.
5. Kesner-Škreb, M., Pojmovnik - Proporcionalni porez, Institut za javne financije, Zagreb, 2005.
6. Kesner-Škreb, M., Financijska teorija i praksa, Institut za javne financije, Zagreb, 2004.
7. Kesner-Škreb, M., Kuliš, D., Porezni vodič za građane, Institut za javne financije, Zagreb, 2010.
8. Mijatović, N., Razmatranje teorijskih pristupa osnovnim institutima uređenja oporezivanja dohotka. Revija za socijalnu politiku, 2007., 14(3-4), 289.-311.
9. Nikolić, N., Počela javnog financiranja., Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet Split, 1999.
10. Lentić, R., Oporezivanje dohotka, Ekonomski fakultet, Split, 2017.
11. Orsag, S., Oporezivanje kapitalnih dobitaka, Ekonomija/Economics, 2011., 18(1), 73.-98.
12. Paulino, L., Oporezivanje dohotka od kapitalnih dobitaka, porezni vjesnik, 12/16.
13. Porezna uprava, Hrvatski porezni sustav, 2016.
14. Šimović, H. i Deskar-Škrbić, M., Učinak promjena poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj, Ekonomski fakultet u Zagrebu, 2015.
15. Šimović, J., Načelo porezne pravednosti i novi hrvatski porezni sustav. Financijska praksa, 1994., 18(6), 567-585.
16. Porezna uprava, Hrvatski porezni sustav, 2016.

Internet izvori:

17. https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Kapital__163.pdf, [22.07.2018.]
18. http://www.ijf.hr/pojmovnik/nacela_oporezivanja.htm, [22.01.2019.]
19. Opći porezni zakon, NN, 147/08, 18/11, 78/12, 136/12, 73/13, 26/15, 44/16,115/16, dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/100/Op%C4%87i-porezni-zakon>, [23.07.2018.]

20. Opći porezni zakon, NN 115/16. 106/18. dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/100/Op%C4%87i-porezni-zakon>, [22.01.2019.]
21. Zakon o porezu na dohodak, Narodne novine, br. 115/16, 106/18, čl. 67., dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak>, [23.07.2018.]
22. TEB, <https://www.teb.hr/online-izdanja/pregled/62707>, [31.01.2019.]
23. Pravilnik poreza na dohodak, Porezna uprava, dostupno na: http://www.porezna-uprava.hr/hr_propisi/_layouts/in2.vuk.sp.propisi.intranet/propisi.aspx#id=pro1657, [31.01.2019.]